

การฟังตนเอง

พื้นฐานการพัฒนาบุคลิกภาพของบุคคล

ระพี สาคริก*

*****

บทนำ

กระแสเสียงจากการพูดกันในสังคมได้สะท้อนออกมาเป็นช่วง ๆ นานหลายปีแล้วว่า เราจะพัฒนาชาวบ้านให้ฟังตนเองได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากคนในระบบการบริหารและการจัดการบุคคลที่เป็นทางการ นอกจากนั้นแม้ภาคเอกชน ซึ่งสะท้อนแนวโน้มที่ขานรับนโยบายดังกล่าว หากมองให้ลึกสักหน่อยน่าจะพบความจริงว่า เป็นการแสดงออกซึ่งตามกระแสอำนาจระดับบนอย่างเห็นได้ชัด

ภายในกระแสดังกล่าว ได้มีการพูดย้ำครั้งแล้วครั้งเล่า แต่เท่าที่ปรากฏเป็นความจริงให้เห็นได้กลับพบว่า กลุ่มคนระดับล่างส่วนใหญ่มีหนี้สินรุงรัง แม้กระทั่งจำต้องขายที่ดินซึ่งเป็นถิ่นเกิดของตนอันเป็นมรดกตกทอดมาจากบรรพบุรุษ นับเป็นเวลาช้านาน ซึ่งจิตสำนึกในการเห็นคุณค่าน่าจะฝังรากลงสู่พื้นดินอย่างลึกซึ้ง

นอกจากนั้น หลายต่อหลายครอบครัวอพยพเข้าเมืองมาหางานทำในสภาพที่เป็นลูกจ้างแรงงาน แม้บางครอบครัว ซึ่งพ่อแม่คงอยู่ในท้องถิ่น แต่ก็อยู่ในสภาพที่อดคัดัดสน อีกทั้งลูกหลานซึ่งเป็นทีรักสุดหัวใจ จำต้องละทิ้งถิ่นฐานรวมทั้งแม่และพ่อตัวเอง เข้ามาเรียนหนังสือในเมืองหลวงเพื่อหวังปริญญาและเสื่อครุยอันเป็นเพียงสิ่งประดับกาย

---

* ศาสตราจารย์

* อดีตอธิการบดี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

* อดีตกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ทบวงมหาวิทยาลัย

* อดีตกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

อีกทั้งยังมุ่งหางานซึ่งตนคิดว่ามีหน้ามีตา และมีเงินส่งกลับไปให้แม่และพ่อ แต่กลับพบว่าเริ่มหางานซึ่งเป็นอาชีพสุจริตได้ยากยิ่งขึ้น

หลายต่อหลายคน ขณะที่ยังเรียนอยู่ในมหาวิทยาลัย มีการซ่อนเร้นขายบริการทางเพศ เพียงเพื่อหวังได้เงินมาใช้จ่ายในการซื้อเครื่องประดับกายที่หรูหรา อีกทั้งใช้จ่าย แข่งกันแสดงออกถึงความโก้หรู กับอีกด้านหนึ่ง ผู้ใหญ่ที่กอบโกยเงินไว้ โดยการปฏิบัติที่ขาดความสุจริต คิดทำร้ายเยาวชนคนรุ่นหลังได้ทุกรูปแบบ

ในด้านการทำงาน ผู้ที่เติบโตเป็นผู้ใหญ่มักสะท้อนให้เห็นความจริงชัดเจนยิ่งขึ้นว่า อยากให้ชีวิตตนเองก้าวขึ้นไปสู่ด้านบน เพื่อหวังความมีหน้ามีตามีเกียรติยศชื่อเสียงและมีอำนาจมากขึ้น ไม่ว่าจะได้มาด้วยวิธีใดก็ตาม รวมทั้งแข่งขันกันแสดงออกให้เห็นความใหญ่โตและมั่งมีเงินทอง ดังเช่นมีรถยนต์ราคาแพง ๆ อีกทั้งมีบ้านใหญ่โตเกินความจำเป็น ซึ่งชีวิตแต่ละคน ควรจะดำรงอยู่อย่างพอเหมาะพอควร

วิถีชีวิตแต่ละคนที่มีโอกาสเจริญเติบโตขึ้นมาบนพื้นฐานสังคมลักษณะนี้ ส่วนใหญ่จึงมุ่งไปสู่สภาพทำลายศักดิ์ศรีและบุคลิกภาพตนเอง ทำให้ต้องพึ่งเครื่องประดับต่าง ๆ อย่างหยุดได้ยาก

เมื่อด้านหนึ่งโตขึ้นอีกด้านหนึ่งย่อมนเล็กลง

ช่วงหลัง ๆ สภาพความจริงในสังคมได้สะท้อนให้เห็นชัดเจนยิ่งขึ้นว่า ภายในภาพรวมเท่าที่ปรากฏ วิธีการเปลี่ยนแปลงได้มาถึงขั้นที่อาจกล่าวได้ว่า หัวโตขาเล็ก สิ่งที่ได้กล่าวมาแล้วทั้งหมด สำหรับผู้ซึ่งมีรากฐานจิตใจเข้มแข็ง เนื่องจากหยั่งลงสู่พื้นดินอย่างลึกซึ้ง แม้จะมีจำนวนลดลงไปจนกลายเป็นคนส่วนน้อยยิ่งขึ้นทุกที ซึ่งคนเหล่านี้สามารถมองเห็นความจริงได้ว่า การพึ่งตนเอง ที่มีการพูดย้ำความสำคัญกันมาแล้วเป็นเวลานาน แต่ในด้านการปฏิบัติ ยิ่งสะท้อนให้เห็นความจริงว่า ยิ่งกระทำไป คนก็ยิ่งไม่อาจพึ่งตนเองได้มากขึ้น

ทั้งนี้และทั้งนั้น สิ่งหนึ่งซึ่งถือว่ามีความสำคัญ เท่าที่สะท้อนให้เห็น น่าจะได้แก่ เงื่อนไขที่อยู่ใต้อากฐานจิตใจคนที่เติบโตขึ้นมาอยู่เหนือผู้อื่น ความจริงภายในใจของแต่ละคน ซึ่งควรจะรักษาไว้ให้มั่นคงที่สุด ได้ถูกทำลาย ทำให้การแสดงออกขาดความจริงใจต่อเพื่อนมนุษย์ และแผ่นดินถิ่นเกิดมากขึ้น

หลังจากกล่าวมาถึงช่วงนี้ ใคร่ขออนุญาตทวนกลับไปนำเอาคำพูดซึ่งกล่าวไว้ในอดีตครั้งแล้วครั้งเล่าว่า ต้องการพัฒนาคนระดับล่างให้พึ่งตนเองได้ กลับมาพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง ทั้งนี้และทั้งนั้นผลจากการปฏิบัติเท่าที่ผ่านมาแล้วทั้งหมด ได้สารภาพความจริงอย่างชัดเจนว่า ยิ่งกระทำไปก็ยิ่งส่งผลทำลายรากฐานการพึ่งตนเองของคนส่วนใหญ่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

คงไม่มีคำสารภาพใด ๆ จะชัดเจนยิ่งไปกว่าความจริงซึ่งแต่ละคนแสดงออกให้เห็นได้ เว้นไว้แต่ว่าผู้ซึ่งเห็นแล้ว จะรับสารภาพหรือบิดเบือนเพราะกลัวผลกระทบซึ่งตนเองพึงได้รับ ประเด็นดังกล่าวนี้เป็นอีกสิ่งหนึ่งซึ่งทำให้สรุปได้ว่า ผู้ซึ่งไม่กล้าหาญพอที่จะพูดความจริงก็คือบุคคล

ที่ฟังตนเองได้ยากเช่นกัน

การกล่าวย่ำว่า จะมุ่งพัฒนาคนให้ฟังตนเอง หากมองอย่างสอดคล้องกับเหตุและผล น่าจะพบได้ว่า เป็นคำกล่าวที่ขัดแย้งกันกับการปฏิบัติอยู่แล้ว ในเมื่อความหวังที่จะให้คนฟังตนเองได้ ควรจะให้โอกาสแต่ละคนพัฒนาขึ้นมาจากความจริงซึ่งอยู่ในรากฐานจิตใจของแต่ละคนอย่างอิสระ แทนที่จะเริ่มต้นคิดก็มุ่งเอาความต้องการของตนและพรรคพวกเข้าไปใช้อันเป็นการล้ำเส้นของเหตุและผลซึ่งแต่ละคนมีอยู่ในรากฐานจิตใจตนเองอย่างเป็นธรรมชาติมาแต่กำเนิด

ความจริงที่พบได้จากประสบการณ์ชีวิตตนเอง

สิ่งที่ขออนุญาตนำมากล่าวไว้ ณ โอกาสนี้ เป็นเพียงตัวอย่างจากรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งพบได้ในวิถีชีวิตประจำวัน ถ้าแต่ละคนอยู่อย่างไม่ประมาท ซึ่งแท้จริงแล้ว ประเด็นการฟังตนเองได้ยากของคนส่วนใหญ่ในสังคมยุคนี้สามารถพบได้จากทุกเรื่อง ทั้งนี้และทั้งนั้นหากสามารถมองได้ถึงสิ่งซึ่งอยู่ในรากฐานจิตใจคน ทุกสิ่งที่ปรากฏ ย่อมมีเหตุผลสานถึงกันหมด

เมื่อประมาณกว่า 15 ปีมาแล้ว อยู่มาวันหนึ่งผู้เขียนได้รับเชิญให้ไปร่วมอภิปรายเกี่ยวกับปัญหาการจัดการศึกษาท่ามกลางบรรดาครู ซึ่งมาจากสถาบันการศึกษาหลายจังหวัด หลังจากมีการพูดกันถึงประเด็นความเดือดร้อนที่เกิดจากปัญหาต่าง ๆ ซึ่งคนส่วนใหญ่มักสะท้อนแนวโน้มให้เห็นว่า ต้องการฟังอำนาจรัฐ บ้างก็หวังฟังพระสงฆ์ รวมทั้งคิดฟังอำนาจรูปแบบต่าง ๆ อย่างหลากหลาย แม้การฟังเครื่องกลางของขลัง รวมทั้งการติดสินบนผีสาวเทวดา

หลังจากการอภิปรายได้ดำเนินการต่อมาถึงจุดหนึ่ง มีผู้ร่วมรับฟังคนหนึ่งลุกขึ้นยืนถามว่า ในบ้านนี้เมืองนี้ หันไปทางไหนก็หวังฟังใครได้ยาก ถ้าอย่างนั้นแล้วเราจะฟังใครได้อีก เสมือนรู้สึกจนปัญญาที่จะหาที่ฟัง

ผู้เขียนเห็นว่า หลังจากพิจารณาอย่างรอบคอบแล้ว คงมาถึงจุดที่สุดช่วยให้หวนกลับมามองอีกด้านหนึ่งเพื่อเห็นความจริงได้เองว่า ก็ฟังตนเองนะซี รู้สึกว่าคนในที่ประชุมส่วนใหญ่ เปล่งเสียงหัวเราะเหมือนเป็นเรื่องขบขัน หรืออาจรู้สึกว่าคุณตอบ ตอบแบบขอไปที

ผลสะท้อนจากที่ประชุมครั้งนั้น ทำให้รู้สึกว่า ธรรมชาติที่อยู่ในใจคนส่วนใหญ่ยังขาดการเข้าใจความจริงซึ่งอยู่ในใจตนเอง จึงสะท้อนออกมาในลักษณะเสมือนว่า คำตอบดังกล่าวเป็นเรื่องพูดเล่น ดังนั้นการจะหาความรักความจริงใจจากคนส่วนใหญ่ในปัจจุบันจึงเป็นไปได้ยากยิ่งขึ้น คนลักษณะนี้ มักมองเห็นตัวเองได้ยาก จึงมักมุ่งไปโทษผู้อื่นว่าขาดการให้ความช่วยเหลือตน

ยังมีอีกกรณีหนึ่งซึ่งผู้เขียนพบจากประสบการณ์ชีวิตเช่นกัน จึงใคร่ขออนุญาตหยิบยกมาเป็นตัวอย่างเพื่อการศึกษา เมื่อประมาณ 4-5 ปีที่ผ่านมาแล้วเห็นจะได้ อยู่มาวันหนึ่ง คณะผู้จัดรายการสารคดีจากสถานีโทรทัศน์ไอ.ที.วี. คณะหนึ่งได้ติดต่อขอมาสัมภาษณ์ประวัติชีวิตผู้เขียนโดย

ได้มีการนัดหมายกันที่บ้าน ซึ่งตนอยู่อาศัยมาเป็นเวลากว่า 40 ปี แล้ว

จากสภาพเดิมซึ่งเคยอยู่กลางทุ่งนา ต่อมาถึงช่วงหลัง ๆ บริเวณโดยรอบทำให้หลายคน รู้สึกว่าบ้านหลังนี้อยู่กลางใจเมืองกรุงเทพฯ อย่างไรก็ดีตามตัวเองก็ยังรักษาสภาพเดิม ซึ่งมีต้นไม้ นานาชนิดที่ปลูกไว้แต่แรก เจริญเติบโตขึ้นมาถึงจุดซึ่งทำให้มีความร่มรื่น เป็นที่พักอาศัยไม่เพียง แต่คนเท่านั้น แม้สัตว์ต่าง ๆ เช่น นก ยังได้มาพักพึ่งความร่มเย็นร่วมด้วย โดยไม่หว่นไหวต่อ สภาพที่อยู่รอบด้าน ซึ่งเต็มไปด้วยตึกสูงหลายชั้น

ผู้เขียนไม่อาจทราบได้ว่า ก่อนเวลานัดหมายเล็กน้อย ทีมงานโทรทัศน์ดังกล่าวได้มาเปิด รายการอยู่ที่หน้าบ้าน โดยกล่าวนำว่า ที่นี่คือบ้านท่านศาสตราจารย์ ระพี สาคริก อดีต อธิการบดีมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และอดีตรัฐมนตรี อีกทั้งเป็นคนมีชื่อเสียงเกี่ยวกับเรื่องกล้วยไม้กระจายไปทั่วโลก

หลังจากนั้นทีมงานคณะนั้นก็ได้เข้ามาในบ้าน และเริ่มต้นสัมภาษณ์ผู้เขียนด้วยประโยคแรก ว่า ขณะนี้ท่านอาจารย์เป็นอะไรและทำอะไรอยู่ที่ไหน

ฉันตอบด้วยเสียงปกติว่า ผมเป็นคน และทำทุกสิ่งทุกอย่างเพื่อเพื่อนมนุษย์ทุกคน ฉันได้ยินผู้สัมภาษณ์หัวเราะเล็กน้อย ตนจึงกล่าวย้ำต่อไปว่า ผมพูดจริง ๆ ไม่ใช่พูด เล่นนะครับ ถ้าคิดได้ว่า ความเป็นคนที่แท้จริงย่อมมีคุณสมบัติทุกสิ่งอย่างครบถ้วน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิ่งซึ่งเชื่อว่าจะจะเป็นความคิดความงาม

ความหมาย ณ จุดนี้ ควรจะมีความซื่อสัตย์ต่อตนเอง ทำให้มีความรักความจริงใจ ความ เคารพ ความเมตตา การให้อภัยแก่ทุกคนผู้อยู่ร่วมแผ่นดินเดียวกัน ยิ่งเป็นชนรุ่นหลังด้วย

ส่วนในมุมมองซึ่งนับได้ว่ามีความสำคัญอย่างที่สุด น่าจะได้แก่ โอกาสในการเรียนรู้ความจริงจากเพื่อนมนุษย์ทุกคน ซึ่งอยู่บนพื้นฐานความหลากหลาย ยิ่งเป็นเยาวชนคนรุ่นหลัง รวมถึง ผู้ซึ่งตกทุกข์ได้ยาก อีกทั้งยังถูกสังคมดูถูกเหยียดหยามซ้ำเติมด้วย โดยที่ตระหนักชัดเจนอยู่ในจิตใจแล้วว่า คนเหล่านี้เป็นทั้งเพื่อนเป็นทั้งครูที่มีคุณค่าอย่างยิ่งสำหรับชีวิตตนเอง

รายการนี้ หลังจากนำออกเผยแพร่ทางโทรทัศน์แล้ว มีผู้เล่าให้ฟังว่า บางคนหลังจากได้ ยินคำตอบว่า ฉันเป็นคน เขากล่าววิจารณ์สั้น ๆ ว่า ฉันพูดยวน ตนฟังแล้วยิ้ม ส่วนในใจรู้สึก เมตตาสงสารคนเหล่านี้ที่ชีวิตยังหลงตัวเอง ทำให้ห่างจากความจริงอยู่มาก เขาคงต้องได้รับบทเรียน จากธรรมชาติต่อไปอีกระยะหนึ่ง ไม่ว่าจะเร็วหรือช้า และไม่ว่าผลกระทบนั้นจะหนักหนามากแค่ไหน

วิญญูณความรักซึ่งอยู่ในรากฐานจิตใจตนเองมาแต่กำเนิด

มนุษย์แต่ละคนที่เกิดมาย่อมมีวิญญูณความรักอยู่ในรากฐานจิตใจตนเอง โดยที่ธรรมชาติ ได้มอบมาให้ไว้เป็นสมบัติอันล้ำค่าที่สุด หากจะถามว่ารักอะไร? ถ้าเป็นผู้ที่มีรากฐานจิตใจเป็น ตัวของตัวเองถึงระดับหนึ่ง ย่อมมีธรรมชาติที่ทวนกลับไปค้นหาความจริงจากใจตนเองแทนการมุ่ง

ไปถามผู้อื่น

คำตอบซึ่งควรจะได้รับจากสภาพจิตใจดังกล่าว ย่อมมีอยู่แล้วอย่างเป็นทางการ คำตอบนั้นก็คือ รักความจริงอันเป็นสัจธรรมซึ่งมีอยู่แล้วในจิตใจตนเอง ทั้งนี้และทั้งนั้นเนื่องจากพบว่าชีวิตที่เริ่มต้นเกิดมามีความจริงปรากฏอยู่ในใจตนเองมาแล้ว โดยที่เงื่อนไขซึ่งแฝงอยู่ในความจริงจากใจของแต่ละคน ย่อมมีความหลากหลาย

หากมองในมุมกลับ น่าจะค้นหาเหตุผลด้วยตนเองได้อย่างชัดเจนว่า เมื่อความจริงเป็นสิ่งที่อยู่ในจิตใจคนมาแต่กำเนิด ดังนั้นการคิดให้ใจแก่ผู้อื่น ควรจะให้จากความจริงร่วมด้วย ทำให้ผู้มีโอกาสสัมผัสสามารถรับรู้และเข้าใจได้

บุคคลใดมีรากฐานจิตใจที่เปี่ยมด้วยคุณภาพดังกล่าว ย่อมสามารถเข้าใจได้ว่า ความจริงเป็นสิ่งไม่ตาย หรืออีกนัยหนึ่งอาจกล่าวได้ว่า หากรู้ว่าตนจะต้องสูญเสียความจริงไปจากใจตนเองควรตัดสินใจสละชีวิตได้อย่างเด็ดเดี่ยว ดังที่หลักธรรมได้ชี้ไว้ว่า จงสละชีวิตเพื่อรักษาธรรมะ

อนึ่ง การสืบทอดเชื้อชาติเผ่าพันธุ์ของมนุษย์หาใช่เป็นแต่เพียงร่างกายไม่ หากมีการสืบทอดสิ่งที่อยู่ในรากฐานจิตใจร่วมด้วย ดังนั้น สายธารชีวิตมนุษย์ นับตั้งแต่บรรพบุรุษที่มีการเชื่อมโยงความรู้สึกทางจิตใจย่อมมีเหตุผลถึงกัน อย่างไรก็ตาม การร่วมความสัมพันธ์ทางเพศระหว่างหญิงกับชาย นับเป็นอีกทิศทางหนึ่ง ซึ่งมีส่วนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางจิตใจร่วมด้วย แต่การเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากความต้องการของมนุษย์เอง ซึ่งนำเอาวัตรธรรมชาตินาเปลี่ยนสภาพเป็นสิ่งซึ่งสนองความสะดวกสบายแก่ตนและพรรคพวก ทำให้จิตใจมนุษย์เกิดความโลภและความอยากสูงขึ้น จึงเกิดความต้องการทางเพศมากกว่าความรักอันบริสุทธิ์

ดังนั้นผลที่ปรากฏขึ้นกับชนรุ่นหลัง หากพิจารณาอย่างรอบคอบแล้ว น่าจะมีเหตุมาจาก 2 ด้าน ด้านหนึ่งเหตุที่เกิดจากรากฐานจิตใจ ซึ่งมีเงื่อนไขสืบทอดมาแต่อดีต กับอีกเหตุหนึ่ง เกิดจากผลกระทบโดยการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม หลังจากสรุปแล้ว ทำให้มองเห็นว่าภายในภาพรวมของคนในสังคมไทย ยิ่งยุคหลัง ๆ ส่วนใหญ่รากฐานความเป็นตัวของตัวเอง ซึ่งถือเป็นสัจธรรมที่กำหนดวิถีการดำเนินชีวิต มีความอ่อนแอทำให้ตื่นเขินยิ่งขึ้นเป็นลำดับ จนไม่อาจรักษาความมั่นคงทางจิตใจไว้ให้เข้มแข็งอยู่ได้

ดังนั้นความหวังที่จะเห็นคนส่วนใหญ่รักษาคุณสมบัติความเป็นคน หรืออีกนัยหนึ่งอาจกล่าวได้ว่า ถือสัจจะซึ่งเป็นความจริงภายในรากฐานตนเองไว้อย่างมั่นคง ในขณะที่การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมมีความโน้มเอียงไปในด้านวัตถุ รูปแบบต่าง ๆ ที่มีผลให้คนหลงอยู่กับความสะดวกสบาย โดยตกเป็นเหยื่ออิทธิพลจากสภาพดังกล่าว ย่อมเป็นไปได้ยากยิ่งขึ้น

อย่างไรก็ตาม ความจริงจากธรรมชาติ ได้สอนให้มนุษย์รู้ว่า การเปลี่ยนแปลงของสิ่งต่าง ๆ ในที่สุด คง ไม่ทำให้เกิดผลทำลายล้างได้ทั้งหมด ยังมีส่วนที่เหลืออยู่ ซึ่งมีความแกร่งกล้าสามารถยืนหยัดอยู่ได้ หากจะกล่าวว่าการเปลี่ยนแปลงซึ่งส่งผลทำลายความจริงซึ่งอยู่ใน

จิตใจของมวลมนุษย์ ย่อมมีผลช่วยคัดคุณภาพมนุษย์เองได้อย่างเป็นธรรมชาติ

ดังนั้น ถ้าจะกล่าวว่ ชีวิตเราแต่ละคนเกิดมาเพื่อการเรียนรู้ สิ่งที่ส่งผลทำลายมาแล้วในอดีต ย่อมเป็นบทเรียนให้ชนรุ่นหลัง มีการปรับตัวปรับใจให้เข้มแข็งยิ่งขึ้น นอกจากนั้น ยังช่วยสอนให้รู้ความจริงจากใจตนเองลึกซึ้งยิ่งขึ้น

จึงกล่าวได้ว่า หลักธรรมทั้งหลายซึ่งนำมาใช้สอนชนรุ่นหลังเพื่อให้มีความรู้และนำไปปฏิบัติเข้าถึงธรรมะหรือความจริงจากใจตนเอง ย่อมได้มาจากประสบการณ์ชีวิตในอดีตโดยแท้

บุคลิกภาพคืออะไรและมีที่มาอย่างไร

บุคลิกภาพคือ พลังความจริงซึ่งอยู่ในจิตวิญญาณบุคคลผู้นำปฏิบัติ โดยที่สามารถรักษา สัจจะซึ่งอยู่ในรากฐานจิตใจตนเองไว้ได้อย่างมั่นคง อีกทั้งมีผลทำให้หยั่งรากลงสู่จิตใจตนเองลึกซึ้งยิ่งขึ้นถึงระดับหนึ่ง ทำให้สามารถยืนหยัดอยู่ได้อย่างภาคภูมิท่ามกลางสภาพแวดล้อมซึ่งมีความแตกต่างอย่างหลากหลาย

บุคลิกภาพ หาใช่สิ่งที่ใครหรือคนกลุ่มใดจะนำมาใช้ระบบการจัดการ เพื่อหวังสร้างสรรค์ จากหลักสูตร การประชุมสัมมนา หรือการเรียนการสอนในชั้นเรียนได้ไม่ ทั้งนี้และทั้งนั้นเนื่องจาก บุคลิกภาพเริ่มต้นจากความจริง ซึ่งอยู่ในใจของแต่ละคนอย่างเป็นธรรมชาติ

ส่วนการจัดการที่ให้การฝึกอบรมนั้น แท้จริงแล้วย่อมมีเหตุสืบเนื่องมาจาก 2 ด้านเช่นกัน ด้านแรก น่าจะได้แก่ ผู้เข้ารับบริการซึ่งควรจะมีพื้นฐานในตนเองอยู่แล้ว นอกจากนั้นสำหรับผู้ทำหน้าที่ให้การศึกษอบรม ก็หาใช่ว่าจะทำการถ่ายทอดให้กับอีกด้านหนึ่งไม่ หากใช้ประสบการณ์ชีวิตแต่ละฝ่ายที่มีอยู่แล้วนำมาตรวจสอบซึ่งกันและกัน เพื่อความมั่นคงของทั้ง 2 ฝ่าย

หากพื้นฐานคนในสังคมส่วนใหญ่ขาดรากฐานจิตใจที่สามารถพึ่งตนเองได้อย่างชัดเจน บรรยากาศภายในภาพรวมของการฝึกอบรมน่าจะมีผลทำให้มีการแลกเปลี่ยนเงื่อนไข ส่งผลทำลาย จิตวิญญาณการพึ่งตนเองของทั้งสองฝ่ายลึกซึ้งยิ่งขึ้น ดังจะพบความจริงได้จากผลการจัดการศึกษา ในสังคมปัจจุบัน

นอกจากนั้น บุคคลผู้ขึ้นไปเป็นผู้บริหาร ซึ่งมีกิเลสอยู่ในรากฐานตัวเอง ย่อมมีปมด้อย จึงหาทางออกโดยสร้างบุคลิกภาพ บนพื้นฐานมายาภาพ เนื่องจากขาดความเป็นธรรมชาติและ ความจริงใจ อันควรมีอยู่ในรากฐานจิตใจตนเอง ทำให้ผู้ที่มีโอกาสสัมผัสขาดความสนิใจ ไม่มากก็น้อย ส่วนผู้ที่หลงเชื่อยอมตกอยู่ในสภาพที่พึ่งตนเองได้ยากเช่นกัน

ความจริงที่สะท้อนออกมาจากการแสดงออกของคนส่วนใหญ่ในปัจจุบัน

เรามักกล่าวกันว่า การจัดการศึกษามีวัตถุประสงค์ที่จะมุ่งพัฒนาคนให้มีความเป็นมนุษย์ สมบูรณ์ครบถ้วนยิ่งขึ้น แต่จากการปฏิบัติเท่าที่พบได้ในช่วงหลัง ๆ แม้แต่บุคคลผู้ซึ่งทำหน้าที่เป็นครู เพื่อให้การฝึกอบรมแก่ชนรุ่นหลัง สิ่งที่สะท้อนออกมาปรากฏ มีผลสารภาพความจริงจากการปฏิบัติให้รู้ได้ว่า นับวันยิ่งสะท้อนให้เห็นพฤติกรรม ซึ่งมุ่งไปเกาะสิ่งที่เป็นเครื่องประดับ ซึ่งอยู่นอกตัวเองชัดเจนยิ่งขึ้น

ภาพที่เห็นได้ชัดเจนอยู่ในขณะนี้ เห็นจะได้แก่การยึดถือยศฐาบรรดาศักดิ์และระดับปริญญา ซึ่งยิ่งสูงก็ยิ่งเป็นที่ภูมิใจแก่ตน ดังที่คนยุคก่อนเคยกล่าวไว้ว่า สำคัญตนเองผิดไปจากความจริง

ช่วงหลัง ๆ สังเกตเห็นว่าบรรดาครูอาจารย์ซึ่งเป็นผู้บริหารงานการศึกษา กำหนดรูปแบบเครื่องประดับต่าง ๆ แม้มีบางคนที่ได้รับปริญญาไม่ถึงระดับปริญญาเอก แต่เมื่อถึงโอกาสที่จะแสดงออก เช่น ในพิธีกรรมต่าง ๆ กลุ่มผู้บริหารระดับสูงได้สร้างแนวร่วมให้บรรดาครูอาจารย์มีเสื้อฟอร์ม ซึ่งลอกเลียนแบบมาจากเสื้อครุยปริญญาเอก โดยให้เหตุผลว่า เพื่อแก้ปัญหาความรู้สึกเหลื่อมล้ำระหว่างกัน แทนที่จะรู้ความจริงได้ว่า ใครจะอยู่อย่างไรก็ตาม แต่ทุกคนเป็นคนเหมือนกัน ซึ่งควรจะมีอยู่ในรากฐานจิตใจแต่ละคนอย่างลึกซึ้ง

สภาพดังกล่าว ทำให้มีโอกาสอันเงื่อนไขซึ่งเป็นความจริงอยู่ในรากฐานจิตใจผู้ใหญ่ที่ควรจะเป็นแม่แบบในการพึ่งตนเองอย่างชัดเจน ให้ชนรุ่นหลังรู้สึกศรัทธา กลับถ่ายทอดปมด้อยของตนเองให้ผู้ที่มิใช่ออกแบบจิตใจอิสระรู้สึกขาดความศรัทธามากขึ้น

จากเหตุดังกล่าวทำให้สามารถมองเห็นความจริงจากใจคนในยุคปัจจุบันได้ว่า การเปลี่ยนแปลงของสังคมในช่วงหลัง ๆ มีผลทำให้ผู้ที่ขึ้นไปสู่ระดับสูงในการบริหารและจัดการส่วนใหญ่ แม้แต่ในแวดวงการศึกษา แต่ละคนขาดความเข้มแข็งที่จะยืนหยัดอยู่บนรากฐานจิตใจตนเอง ซึ่งมีผลถึงชนรุ่นหลังได้จากกระแสจิตอันเป็นธรรมชาติ

ช่วงหลัง ๆ เมื่อก้าวถึงสื่อระหว่างมนุษย์ น้อยคนที่จะรู้คุณค่าและความหมายของสื่อจากใจถึงใจ ซึ่งถือเป็นสิ่งที่ควรจะมีอยู่ในรากฐานตนเองอย่างเป็นธรรมชาติ จึงทำให้คนส่วนใหญ่ มุ่งความเข้าใจไปยังสื่ออันเป็นสิ่งประดิษฐ์ที่มนุษย์ลอกเลียนแบบมาจากความจริงซึ่งอยู่ในธรรมชาติของมนุษย์เอง

สำหรับผู้ที่หยั่งรู้ได้ น่าจะมองเห็นความจริงได้ว่า มนุษย์ภายในภาพรวมกำลังปฏิบัติการทำลายล้างจิตวิญญาณอันเป็นธรรมชาติของมนุษย์ด้วยกันเอง ซึ่งในที่สุดกลุ่มผู้ที่คิดทำลายคงไม่พ้นเงื้อมมือของสิ่งซึ่งตนทำไว้แล้วในอดีตอย่างแน่นอนที่สุด

ดังได้กล่าวไว้แล้วว่า บุคลิกภาพคือพลังความจริงอันเกิดจากธรรมชาติ ซึ่งอยู่ในวิญญาณของมนุษย์แต่ละคน หากมองจากภายนอก ผู้มองที่มีรากฐานจิตใจเป็นธรรมชาติ ซึ่งแต่ละคนสามารถรักษาไว้ได้ในระดับหนึ่งย่อมทำให้ผู้ที่มีโอกาสสัมผัสรู้สึกเคารพรักและศรัทธา รวมทั้งรู้สึกเกรงขาม โดยที่ความรู้สึกดังกล่าวเกิดจากความจริงซึ่งอยู่ในส่วนลึกของใจตนเอง

อาทิเช่น ในแวดวงการจัดการศึกษา ผู้ซึ่งมีบุคลิกภาพอันสง่างาม แม้นจะสวมครุยปริญญา ย่อมสามารถยืนอยู่ท่ามกลางดงของผู้ที่สวมครุยปริญญาเอกได้อย่างปราศจากความสะทกสะท้าน อีกทั้งแสดงอาการปฏิกิริยาเป็นปกติต่อทุกคนได้อย่างเป็นธรรมชาติ สมกับคำกล่าวที่ว่า ไม่ยึดติดอยู่กับเสื้อครุยและปริญญาบัตร

ผู้ที่มีบุคลิกภาพอันสง่างามย่อมสามารถดำรงชีวิตอยู่ท่ามกลางบรรยากาศของผู้ที่มีเครื่องประดับต่าง ๆ ได้อย่างภาคภูมิใจ อีกทั้งสามารถรู้เหตุรู้ผลจากรากฐานจิตใจตนเองที่ละเอียดอ่อนด้วย

ในขณะที่คนส่วนใหญ่ในสังคมปัจจุบันยึดติดเครื่องประดับที่มีรูปแบบอย่างหลากหลาย จนกระทั่งผู้บริหารบางคนสารภาพความจริงออกมาจากใจอย่างเป็นธรรมชาติว่า ผมยืนอยู่ตรงนั้นต้องแต่งตัวให้โก้หรูและวางท่าทางให้ผึ่งผาย มิฉะนั้นแล้วตนจะไม่ได้รับการนับหน้าถือตา สภาพความรู้สึกดังกล่าวน่าจะสะท้อนให้เห็นความจริงได้ว่า เป็นผู้มีปมด้อย

เมื่อในรากฐานจิตใจมีปมด้อย การแสดงออกซึ่งเป็นอีกด้านหนึ่งย่อมวางตัวข่มผู้อื่นเป็นธรรมดา สภาพดังกล่าวหากอ่านจากใจย่อมสรุปได้ว่า ขาดจิตวิญญาณที่ยิ่งสูงสู่พื้นดินอย่างลึกซึ้ง

ในสังคมปัจจุบันเราจึงพบความจริงได้อย่างกว้างขวางว่า คนส่วนใหญ่ที่ขึ้นไปสู่ตำแหน่งยิ่งสูงและมีอำนาจมาก มักสะท้อนแนวโน้มให้เห็นความจริงได้ว่า สิ่งซึ่งซ่อนอยู่ในความจริงของหัวใจและหาโอกาสในการแสดงออก แม้จะมีโอกาสน้อยมากแค่ไหน แต่เมื่อเห็นช่องทางย่อมระบายธาตุแท้ในตนเองออกมาปรากฏให้เห็นได้ ดังที่สังธรรมได้ชี้ไว้ว่า ความลับไม่มีในโลก

นอกจากนั้นในสภาพการบริหารงานของสังคมยุคนี้ ขาดความรักความจริงใจต่อตนเอง ย่อมขาดความรักความจริงใจต่อแผ่นดินถิ่นเกิด

สังคมได้รับประโยชน์อะไรจากสภาพดังกล่าว

หลักธรรมได้ชี้ไว้อย่างชัดเจนว่า จงมองคนในด้านดี และมองสังคมในด้านดี ประเด็นนี้หากมองสู่มุมกลับควรจะเป็นความจริงอย่างชัดเจน

ผู้ที่เห็นความสำคัญของการพึ่งตนเองได้อย่างชัดเจน ซึ่งหมายถึงผู้นั้นสามารถรักษารากฐานจิตใจตนเองให้มั่นคงอยู่กับความจริงได้ หากจะกล่าวว่าสิ่งนี้คือความดีความงามซึ่งอยู่ในรากฐานจิตใจ คงสรุปได้ว่า บุคคลใดมองคนในด้านดีได้ บุคคลผู้นั้นย่อมมีคุณงามความดีอยู่ในรากฐานจิตใจตนเองแล้ว

คำกล่าวที่ว่า จงเอาน้ำดีไล่น้ำเสีย หากใช้หมายความว่า ผู้ที่ขึ้นไปมีตำแหน่งอยู่ในระดับสูง และมีหน้าที่รับผิดชอบต่อคนระดับล่าง จะคิดแต่เพียงกำจัดคนไม่ดีออกไปจากขอบเขตความรับผิดชอบของตนเพื่อนำคนดีเข้ามาแทนที่ ซึ่งด้านหนึ่งน่าจะมีผลทำลายคนรวมอยู่ในนั้นด้วย ดังที่ปรากฏว่ามีการใช้อำนาจแก้ปัญหากันในขณะนี้หนักมากยิ่งขึ้น

ดังนั้นความหมายของ การเอาน้ำดีใส่น้ำเสีย คนที่มีความดีความงามอยู่ในจิตใจตนเองย่อมมองเห็นส่วนดีของทุกคน ในเมื่อชีวิตแต่ละคนมี 2 ด้าน เป็นสัจธรรม อีกทั้งชีวิตมนุษย์แต่ละคนต่างก็มีจิตใจเป็นของตนเองอย่างเป็นธรรมชาติ ไม่ว่าในคน ๆ เดียวกันจะมีความดีความไม่ดีมากน้อยกว่ากันแค่ไหน

อนึ่ง ผู้นำที่มีความเป็นตัวของตัวเองอย่างลึกซึ้ง ย่อมมองเห็นความดีของผู้ที่อยู่ภายใต้ความรับผิดชอบ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หากผู้นำมีคุณงามความดีลึกซึ้งเหนือคนระดับล่าง แม้คนใดคนหนึ่งในระดับล่างจะมีความดีน้อยมาก ผู้นำที่เห็นความจริงได้ย่อมชี้ได้ชัดเจนและให้กำลังใจ ณ จุดนั้นอย่างเต็มที่

ธรรมชาติของเราทุกคนย่อมมีทั้งสิ่งดีสิ่งไม่ดีอยู่ด้วยกัน สุดแต่ว่าผู้มองจะเห็นสิ่งดีได้ หากผู้นั้นมีคุณความดีเหนือผู้อื่น นอกจากนั้นความดีที่แท้จริงหาใช่เพียงผลที่ปรากฏจากการปฏิบัติ หากอยู่ในรากฐานจิตใจโดยแท้ ส่วนผู้ที่มองจากภายนอกเห็นว่าเป็นคนดีอาจจะไม่ใช่ของจริงก็ได้ ถ้าผู้อยู่ระดับเหนือกว่าขาดคุณสมบัติที่สามารถอ่านใจคนได้อย่างลึกซึ้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในเมื่อช่วงหลัง ๆ คนหลอกตัวเองมีมากขึ้น

อนึ่งธรรมชาติของมนุษย์แต่ละคน แม้จะมีความดีน้อยมาก หากมีผู้มองเห็น ยิ่งเป็นผู้ที่อยู่ในระดับเหนือตนเอง ย่อมได้รับกำลังใจ สามารถลุกขึ้นยืนหยัดสร้างคุณงามความดีจากจุดซึ่งตนมีอยู่แล้วให้เป็นที่ประจักษ์ชัด และได้รับการยอมรับจากคนทั่วไปกว้างขวางมากขึ้น

ดังที่หลักธรรมได้ชี้แนะไว้บนพื้นฐานความจริงว่า จงเอาชนะผู้อื่นด้วยการสร้างคุณงามความดี ดังนั้นผู้ที่มีคุณสมบัติดังกล่าว ควรจะมีรากฐานจิตใจที่พึ่งตนเองได้อย่างลึกซึ้ง นอกจากนั้นการสัมผัสกับผู้อื่นย่อมสะท้อนให้เห็นได้ว่า เป็นผู้ที่เอาชนะใจตนเอง จึงมีผลทำให้เกิดความรักความเมตตา และความเข้าใจธรรมชาติที่อยู่ในจิตใจแต่ละคนผู้อยู่ภายใต้ความรับผิดชอบได้อย่างลึกซึ้ง

สรุปได้ว่า แต่ละคนที่เกิดมา ย่อมไม่มีทั้งความดีและความไม่ดี คงมีแต่ความจริงซึ่งอยู่ในใจอันควรเรียนรู้ซึ่งกันและกันอีกทั้งยกความสำคัญของผู้อื่นไว้เหนือตนเอง ย่อมมีผลกำหนดวิถีทางนำสู่ความสุขทั้งแก่ตนเองและหมู่คณะได้อย่างแท้จริง

*****